

nionem. Tertio modo dictum participium potest determinare subjectum in comparatione ad predicatum; & sic locutio vera est secundum omnes opiniones. Et non obstat quod videtur ponere fieri circa Deum: quia hoc fieri quod participium importat, non est nisi fieri rationis: dictum est enim supra (distinct. 11. quæst. 11. art. 2. quæstionc. 3. ad 2.) quod unio qua Deus dicitur esse homo, est quidem secundum rem in humana natura, sed secundum rationem in Deo, sicut sunt alie relationes quæ ex tempore de Deo dicuntur: & quia non dicitur factus homo, nisi secundum quod ratio unionis de novo advenit ei, postquam non fuit; ideo sicut relatio illa non ponit aliquam rem novam in Deo, sed dicitur secundum rationem tantum intelligentis; ita etiam & factus non importat circa Deum nisi fieri rationis, sicut etiam cum dicitur Psalm. LXXXIX. 1. *Domine refugium factus es nobis.*

Ad primum ergo dicendum, quod mutari proprie dicitur per remotionem à termino à quo; fieri autem per accessum ad terminum. Quia igitur nihil remotum est à Deo neque secundum rem, neque secundum rationem; aliquid autem advenit ei secundum rationem, etsi non secundum rem: ideo potest dici fieri, sed non mutari; sicut etiam sciens, quando considerat, non mutatur, proprie loquendo, sed perficitur, ut dicit Philosophus in II. de Anima (text. LVIII. & LVIII.).

Ad secundum dicendum, quod illud fieri est tantum rationis: & ideo non est inconveniens quod circa Deum ponatur.

Ad tertium dicendum, quod objectio illa procedit, quando est fieri reale: tunc enim oportet quod aliquid realiter adveniat; & hoc aliquo modo est perfectio ejus cui advenit. Sic autem non est in proposito, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod dicta locutio verificatur ratione utriusque simul, scilicet suppositi, & naturæ: quamvis enim suppositum illud semper fuerit, non tamen semper fuit suppositum humanæ naturæ, secundum quod significatur hoc nomine homo.

Ad quintum dicendum, quod humana natura habet similitudinem cum accidente in Christo, in quantum advenit divinæ naturæ post esse completum. Non enim sequitur: Petrus est factus albus; ergo est factus: quia album dimittit de ratione facti simpliciter: quod enim factum est, nunc est, & prius non fuit: non autem sequitur, si prius non fuit albus, quod non fuerit simpliciter: quia album advenit post completum esse: & ita non sequitur: *Deus est factus homo: ergo Deus est factus simpliciter.*

ARTICULUS II.

Atrum hæc sic vera, Homo factus est Deus.

III. P. quæst. XVI. art. 7.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod hæc non sit vera, *Homo factus est Deus.* Dicit enim Damascenus, & habetur in littera, quod non dicimus hominem deificatum. Sed idem est dicere hominem deificatum, & factum Deum. Ergo homo non est factus Deus.

2. Præterea. Cum dicitur, *Homo factus est Deus,* aut homo tenetur pro natura, aut pro persona. Si pro natura; natura autem humana non est facta Deus, quia numquam est, nec fuit Deus: ergo est falsa,

Si pro persona; persona autem Filii Dei fuit semper Deus: ergo nullo modo hæc est vera, *Homo est factus Deus.*

3. Præterea. Secundum Damascenum (ubi supra) homo, & Deus communicant sibi idiomata, ut quidquid dicitur de homine, possit dici de Filio Dei. Sed hæc est falsa, *Filius Dei est factus Deus.* Ergo hæc est falsa, *Homo est factus Deus.*

4. Præterea. Quia Deus factus est homo, possunt arguere, quod Deus est homo recens. Si ergo homo factus est Deus, homo erit recens Deus: quod est contra Psalm. LXXX. 10. *Non erit in te Deus recens.*

5. Præterea. Quod dicitur fieri aliquid, præsupponitur secundum intellectum ad hoc quod fieri dicitur. Sed Christus non prius intelligitur homo quam Deus. Ergo non potest dici, quod homo factus sit Deus.

6. Sed contra. Augustinus (Lib. I. de Trin. cap. XIII.) *Talis fuit unio qua hominem faceret Deum, & Deum hominem.*

7. Præterea. Homo est Deus, & non semper fuit Deus. Ergo factus est Deus.

8. Præterea. Factio quæ importatur per participium, secundum rem non ponitur in Deo, sed in humana natura. Sed homo significat humanam naturam. Cum ergo hoc participium ponat rem suam circa subjectum in comparatione ad predicatum, videtur quod magis sit hæc vera, *Homo factus est Deus,* quam hæc, *Deus factus est homo.*

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod hæc propositio similiter tripliciter potest accipi, sicut præcedens. Et in primo sensu est vera, sicut & prima, & eadem ratione: sicut enim factum est ut Deus sit homo, ita factum est ut homo sit Deus. In secundo vero sensu est falsa, sicut & prima, & eadem ratione: quia iidem sunt termini, sed conversim positi. In tertio autem sensu, secundum quod determinat subjectum in comparatione ad predicatum, diversimode judicatur à diversis opinionibus. Prima enim opinio, quia ponit quod homo supponit suppositum creatum, dicit quod hæc est vera, sicut & prima: quia sicut persona divina non semper fuit illud suppositum, & modo est illud suppositum; ita illud suppositum non semper fuit persona divina, & modo est. Secunda autem opinio, & tertia ponunt, quod homo, propterea de Christo prædicatur, non habet aliquid aliud suppositum quam suppositum æternum; sed secunda dicit, quod homo supponit suppositum æternum; tertia autem, quod homo copulat ipsum, sicut termini accidentales: & quia illud suppositum numquam non fuit Deus, ideo hæc est falsa secundum hoc, *Homo factus est Deus:* concedunt tamen eam in primo sensu, qui non est proprius sensus ejus. Ideo secundum has opiniones magis est falsa quam alia; secundum autem primam simpliciter est vera. Quia tamen aliquo modo conceditur, respondendum est ad utrasque objectiones.

Ad primum ergo dicendum, quod Damascenus loquitur secundum proprietatem propositionis; & sic est falsa.

Ad secundum dicendum, quod prima opinio diceret, quod teneretur pro supposito, non pro persona; alie vero duæ dicerent, quod teneretur pro persona; quam tamen non determinat participium, sed totam locutionem: quia factum est ut persona di-

divina in humanitate existens etiam esset Deus. Ad tertium dicendum, quod hoc intelligendum est de illis quæ conveniunt naturæ secundum se, & non habent repugnantiam ad alteram naturam. Quod autem dicitur factus Deus, non convenit naturæ secundum se, sed ratione unionis: unde non sequitur: *Homo factus est Deus: ergo Filius Dei factus est Deus:* sicut non sequitur: *homo unitus est Deo: ergo Deus unitus est Deo.*

Ad quartum dicendum, quod non sequitur ex virtute locutionis: *Deus factus est homo: ergo est homo recens:* quia si homo assumptus secundum primam opinionem, vel humana natura, ab æterno fuisset, nihilominus diceretur: *Deus factus est homo.* Unde sicut in littera dicitur, non sequitur quod sit Deus recens; sed quod Deus sit recenser, id est de novo: & hoc non est inconveniens secundum primam opinionem.

Ad quintum dicendum, quod quantum ad tertium intellectum propositionis prædicte, procedit illud argumentum: unde prima opinio, quæ secundum illam intellectum concedit propositionem, dicit, quod homo præintelligitur ad unionem, ut dictum est (dist. VI. in princ.) secundum autem primum sensum, in quo concedit eam secunda opinio, & tertia, non sequitur.

Ad sextum dicendum, quod dictum Augustini intelligendum est secundum primum modum: quia illa unio fecit ut Deus esset homo, & e converso.

Ad septimum dicendum, quod cum dicitur, *Homo non semper fuit Deus,* negatio potest negare totam propositionem, ut sit sensus: *Homo non semper fuit Deus;* id est, non semper fuit verum dicere, quod homo sit Deus: & secundum hoc sequitur veritas hujus propositionis secundum primum sensum, scilicet factum est ut homo esset Deus. Vel potest negare predicatum à subjecto; & sic falsa est: quia in propositione illa subjicitur suppositum æternum, quod semper fuit Deus.

Ad octavum dicendum, quod factio ponitur secundum rem circa naturam humanam; sed hoc nomen homo non supponit naturam humanam, sed suppositum æternum; circa quod non ponitur factio secundum rem, sed secundum rationem tantum; non respectu Dei, quia semper ei infuit, sed respectu hominis: & ideo semper dicitur: *Deus factus est homo;* sed non convertitur.

QUÆSTIO III.

Deinde queritur de locutionibus experimentibus unionem cum hoc participio *prædestinatus:* & circa hoc queruntur duo.

Primo. Utrum hic homo sit prædestinatus esse Filius Dei.

Secundo. Utrum Filius Dei sit prædestinatus.

ARTICULUS I.

Utrum homo Christus sit prædestinatus Filius Dei.

III. P. quæst. XXIV. art. 1.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod homo Christus non sit prædestinatus esse Filius Dei. Quia sicut illud quod semper fuit, non fit; ita id quod semper fuit, non prædestinatur, quia prædestinatio importat antecessionem. Sed ho-

mo Christus supponit suppositum æternum, quod semper fuit Filius Dei. Ergo sicut ratione ista non potest dici, quod homo sit factus Deus; ita non potest dici, quod sit prædestinatus Filius Dei. Præterea. Homo non importat nisi humanam naturam, & suppositum æternum. Sed humana natura non est prædestinata esse Filius, quia nunquam fuit, nec est, nec erit Filius Dei: similiter hæc est falsa, *Divina persona, quæ est suppositum æternum, est prædestinata esse Filius Dei:* quia naturaliter, & ab æterno hoc habet. Ergo & hæc est falsa: *Hic homo est prædestinatus Filius Dei.*

2. Præterea. Prædestinatio præcedit illud respectu cuius est. Sed æternum non præceditur ab aliquo. Ergo non potest esse prædestinatio respectu æterni. Sed Filius Dei est æternus. Ergo homo non potest esse prædestinatus Filius Dei.

4. Præterea. Quidquid est prædestinatum, ab æterno fuit prædestinatum. Si ergo iste homo est prædestinatus esse Filius Dei, vel Christus, secundum quod homo, oportet quod ab æterno homo fuerit prædestinatus. Ergo ab æterno fuit homo prædestinatus enim est participium præteriti temporis; & hujusmodi participia, vel verba restringunt nomen substantivum sibi adjunctum ad supponendum pro præteritis.

5. Præterea. Prædestinatio etiam secundum nomen importat directionem in finem. Sed non potest aliquid dirigi in finem, nisi (ad minus secundum intellectum) sit ante finem illum. Cum igitur secundum secundam opinionem, etiam secundum intellectum, Christus non prius intelligatur homo quam Filius Dei; videtur quod ille homo non possit dici prædestinatus esse Filius Dei.

Sed contra. Rom. 1. 4. *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.*

Præterea. Christus est Filius Dei per gratiam unionis; & hoc est prævisum ab æterno, & à Deo propositum. Ergo Christus est prædestinatus esse Filius Dei.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod prædestinatio proprie accepta tria importat ex parte ejus qui dicitur prædestinari. Unum est quod hoc ad quod prædestinari dicitur, aliquando sibi conveniat; secundum autem est quod conveniat sibi per gratiam; tertium vero est quod sequatur prædestinationem: ex hoc enim dicitur prædestinatus quod est prævisus, & præordinatus habiturus aliquid per gratiam. Quantum ad primum ergo horum, manifeste in Christo prædestinatio supposito convenit: quia hic homo est Filius Dei; sed hoc non invenitur in natura humana, quæ numquam fuit, nec est, nec erit Filius Dei: unde non proprie potest dici esse prædestinatus Filius Dei, sed ut assumatur à Filio Dei: hoc enim sibi convenit. Secundum autem invenitur in Christo secundum secundam opinionem, & tertiam, non ratione suppositi, quod naturaliter est Filius Dei, sed ratione naturæ assumptæ, quæ per gratiam unionis unitur Filio Dei: ex qua unione contingit hanc esse veram, *Homo est Filius Dei.* Sed secundum primam opinionem, etiam ratione suppositi: quia hoc quod supponitur per hoc nomen homo, non habet per naturam quod sit Filius Dei, sed per gratiam unionis, quia non est suppositum æternum. Similiter etiam tertium quantum ad primam opinionem convenit homini ratione suppositi humanæ naturæ, quod quidem non fuit semper Filius

lius Dei; secundum autem secundam, & tertiam opinionem, non convenit homini ratione suppositi, sed ratione naturæ: quia suppositum illud semper fuit Filius Dei, sed non semper in humanitate existens, fuit. Unde quantum ad duas ultimas conditiones magis propria est prædicta locutio secundum primam opinionem, quam secundum alias; sed quantum ad primam conditionem est propria secundum alias, non autem secundum primam, secundum quam, ut prædictum est (quæst. 1. art. 1.) non potest homo proprie prædicari de eo, vel e converso.

Ad primum ergo dicendum, quod diversa consideratio nihil variat eorum quæ sunt in re; variat autem ea quæ pertinent ad actum animæ. Hoc autem participium factus imponitur ab actu qui est in re. Ergo cum supposito æterno secundum se non conveniat quod sit factus Deus, neque convenit ei secundum quod consideratur subsistens in humana natura. Prædestinatus autem est participium quod imponitur ab actu animæ, scilicet prævidere, vel præordinare: & ideo quamvis supposito æterno non conveniat secundum se prædestinari esse Filium Dei, convenit tamen sibi secundum quod est humanæ naturæ suppositum; sicut si homo fiat albus, hæc est falsa: Homo albus incipit esse homo; sed hæc potest esse vera, Homo albus incipit cogitari quod sit homo.

Ad secundum dicendum, quod sicut dictum est, prædestinatio non est naturæ, neque personæ secundum se, sed personæ ratione naturæ assumptæ.

Ad tertium dicendum, quod quamvis Filius Dei sit æternus, tamen unio ad Filium Dei non est æterna; & secundum hoc potest homo prædestinari esse Filius Dei, sicut Petrus prædestinatur ut conjungatur Deo æterno per gratiam, vel gloriam.

Ad quartum dicendum, quod duplici ratione hoc participium prædestinatus non cogit hominem stare pro præterito. Primo quia licet secundum vocem sit præteriti temporis, tamen includit participium futuri temporis: prædestinatus enim idem est quod præscitus habiturus aliquid per gratiam. Secundo quia pertinet ad actum animæ, & ex hoc habet vim ampliandi ad quodlibet temporis; sicut cum dicitur: Homo laudatur, potest intelligi de præsentis, præteriti, vel futuro: actus enim animæ se extendit etiam ad ea quæ non sunt.

Ad quintum dicendum, quod licet homo non præintelligatur ad Filium Dei ratione suppositi, tamen præintelligitur ratione naturæ.

ARTICULUS II.

Utrum Filius Dei sit prædestinatus esse homo.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Filius Dei non sit prædestinatus esse homo. Prædestinatio enim præcedit prædestinatum. Sed Filium Dei nihil præcedit. Ergo ipse non est prædestinatus esse homo.

2. Præterea. Homo non dicitur æquivoce de Filio Dei, & Petro. Sed Petrus non est prædestinatus esse homo. Ergo nec Filius Dei.

3. Præterea. Hoc dicitur alicui prædestinari quod convenit ei per gratiam. Sed non est gratia Filio Dei quod sit homo. Ergo Filius Dei non est prædestinatus esse homo.

Sed contra. Omne quod est prævisum, & ordinatum ab æterno, est prædestinatum. Sed Filius Dei ab æterno prævisus est esse filius hominis. Er-

go est prædestinatus esse filius hominis.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod hæc sit vera, Filius Dei prædestinatus est esse Filius Dei. Quæcumque enim prædicantur de filio hominis, prædicantur de Filio Dei. Sed hæc est vera, Filius hominis prædestinatus est esse Filius Dei, ut dictum est. Ergo & hæc, Filius Dei prædestinatus est esse Filius Dei.

2. Præterea. Filius Dei, in quantum est homo, prædestinatus est esse Filius Dei. Sed alia quæ prædicantur de Filio Dei, in quantum homo, prædicantur de ipso etiam sine reduplicatione; sicut Filius Dei, in quantum homo est mortuus; & tamen hæc conceditur, Filius Dei est mortuus. Ergo similiter hæc debet concedi, Filius Dei est prædestinatus esse Filius Dei.

3. Præterea. Ad veritatem locutionis non oportet quod prædicatum per se, subjecto conveniat, nisi circa subjectum reduplicatio ponatur. Sed prædestinatum esse aliquo modo convenit Filio Dei, quia in quantum homo. Ergo potest concedi simpliciter: Filius Dei est prædestinatus esse Filius Dei; quamvis non concedatur, quod Filius Dei, in quantum Filius Dei, est prædestinatus esse Filius Dei.

Sed contra. Quod semper inest alicui, non prædestinatur ei. Sed esse Filium Dei ab æterno convenit Filio Dei. Ergo non prædestinatur ei: ergo hæc est falsa: Filius Dei est prædestinatus esse Filius Dei.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod hæc sit vera, Filius Dei prædestinatus est simpliciter. Sicut enim prædestinatus importat effectum temporalem; ita mittitur, & datur. Sed conceditur quod Filius Dei est missus, & datus. Ergo etiam debet concedi quod Filius Dei est prædestinatus.

2. Præterea. In aliis qui sunt prædestinati ad vitam æternam, non oportet quod addatur ad quid prædestinati sunt; sed sufficit eos dicere esse prædestinatos. Sed Filius Dei est prædestinatus esse homo. Ergo filius Dei debet dici esse prædestinatus simpliciter.

3. Præterea. In Christo non est nisi unum suppositum. Sed de illo supposito potest dici simpliciter, quod sit prædestinatum: dicitur enim: quod homo est prædestinatus. Ergo potest Filius Dei esse prædestinatus.

Sed contra. Æternum non prædestinatur. Sed Filius Dei est æternus. Ergo non est prædestinatus.

SOLUTIO I.

Respondeo ad primam quæstionem dicendum, quod prædestinatio importat ordinem ad finem (quia prædestinare est mittere, vel ordinare in aliquid) unde quando simpliciter ponitur, intelligitur præordinatio ad finem ultimum, qui est in conjunctione ad Deum per gratiam, vel gloriam, vel unionem in persona; sed quando additur ei aliquid, tunc importat præordinationem tantum in illud quod ei adjungitur: & per hunc modum conceditur, quod Filius Dei est prædestinatus esse homo, quia hoc ab æterno præordinatum est.

Ad primum ergo dicendum, quod prædestinatio non importat antecessorem ad prædestinatum simpliciter, sed in comparatione ad illud quod sibi præ-

destinari dicitur. Quamvis autem Filius Dei sit ab æterno, non tamen ab æterno fuit homo.

Ad secundum dicendum, quod suppositum Petri non fuit antequam esset Petrus homo; & ideo non potest dici quod sit prædestinatus esse homo: sed suppositum Filii Dei fuit antequam ipse esset homo; & ideo non est similis ratio. Et iterum Petrus nullo modo habet esse homo per gratiam; Filius autem Dei habet esse homo per gratiam unionis, non quidem sibi factam, sed humanæ naturæ.

Ad tertium dicendum, quod quamvis non sit gratia Filio Dei quod sit homo, tamen hoc habet per gratiam unionis, per quam humana natura assumpta est in unitatem divinæ personæ.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod in sacra Scriptura dicitur aliquando aliquid fieri, quando innotescit. Hoc ergo quod est esse Filium Dei, potest accipi vel secundum rei veritatem, vel secundum evidentiam, prout scilicet manifestatur. Si primo modo, tunc falsum est quod Filius Dei sit prædestinatus esse Filius Dei, cum non ponatur in locutione aliquid respectu cuius possit denotari antecessio, quam importat prædestinatio. Si autem accipiatur secundo modo, sic Glossa (Æcumenii) super illud Rom. 1. Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, concedit quod Filius Dei prædestinatus sit ut sit Filius Dei, idest ut evidenter appareat; quod fuit in resurrectione factum: unde & ipse tunc dixit (Math. ult. 18.) Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra: & secundum hunc sensum est eadem ratio de ista sicut de præcedenti, qua dicitur: Filius Dei prædestinatus est esse homo: quia prædestinatio simpliciter importat præordinationem. Quantum ergo ad primum sensum hæc est falsa, Filius Dei est prædestinatus esse Filius Dei.

Ad primum ergo dicendum, quod eorum quæ dicuntur de homine, illa tantum dicuntur de Filio Dei quæ non habent repugnantiam intellectuum ad Filium Dei. Sed prædestinatus habet repugnantiam: quia Filius Dei æternus est; prædestinatio autem importat antecessorem, quæ non est respectu æterni.

Ad secundum dicendum, quod illa quæ prædicantur de Filio Dei, in quantum est homo, non habent aliquam repugnantiam ad Filium Dei; & ideo non est similis ratio.

Et similiter dicendum est ad tertium.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod hæc si-

militer est falsa, Filius Dei est prædestinatus, cum non ponatur aliquid respectu cuius possit antecessio denotari: sed hæc, Filius Dei est prædestinatus, in quantum est homo, est vera: quia potest importari antecessio respectu hominis quantum ad naturam.

Ad primum ergo dicendum, quod missio non importat temporalitatem in eo qui mitti dicitur, sed magis in eo ad quem mitti dicitur, in quo per novum effectum inhabitat; & ideo mitti dicitur persona divina. Sed prædestinatus ponit posterioritatem respectu prædestinationis in eo qui prædestinatur; & ideo non est similis ratio.

Ad secundum dicendum, quod in aliis prædestinatis potest antecessio importari respectu ipsorum qui prædestinari dicuntur; quod non est de Filio Dei: & ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod quamvis non sit nisi unum suppositum, tamen est duarum naturarum suppositum; & potest sibi aliquid convenire respectu unius naturæ quod non convenit sibi absolute, sicut esse creaturam.

EXPOSITIO TEXTUS.

Actus est sine dubio id quod prius non erat. Hæc locutio est impropria: quia non potest intelligi neque de natura, quia Deus non est factus humana natura, neque de persona, sive de supposito, quia illud suppositum semper fuit secundum secundam opinionem; unde exponenda est: Illud quod prius non erat; idest, habens naturam quam prius non habebat.

Quia Deus assumpsit hominem, idest humanam naturam, ut supra dist. v. glossavit: alias esset contra hanc opinionem quæ dicit, hominem non esse assumptum, sed humanam naturam.

Variatur autem intelligentia, cum dicitur, Deus est homo, & homo est Deus. Ratio variationis est, quia divina natura prædicatur de Christi persona, non autem humana.

Quod etiam dictum est, utrumque est Christus, & una persona, movere potest lectorem. Hoc positum est supra in illo capitulo, Sed his videntur adversari.

Hic etiam cum dicitur, Minor est Patre Christus secundum quod homo, secundum habitum hoc intelligunt dictum. Ideo hoc exponit secundum hanc opinionem, quia hæc opinio non potest hoc sustinere, cum supra dixerit Augustinus in I. Lib. (dist. xvi.) quod Spiritus Sanctus non est minor seipso propter columbam in qua visibiliter apparuit.

Hoc firmiter tenens quod Deus hominem assumpsit. Exponendum est ut supra, ut homo ponatur pro natura humana, sicut ipse docuit supra dist. v. exponere.

DISTINCTIO VIII.

An divina natura debeat dici nata de virgine.

POST prædicta inquiri debet, utrum de natura divina concedendum sit quod de virgine sit nata, sicut dicitur de virgine (1) incarnata. Et videtur utique non debere dici nata de virgine, cum non sit nata de patre. Quæ enim res non est de patre genita, non videtur de matre nata; ne res aliqua filiationis nomen habeat in humanitate, quæ illud non teneat in Divinitate. Videtur tamen posse probari, quod sit

In III. Sent. Tom. III.
(1) Nicolai addit fuisse.